

УДК 351

Стеців Ірина Семенівна

*доктор наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту
Національний університет «Львівська політехніка»*

Stetsiv Iryna

*Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Administrative and Financial Management
Lviv Polytechnic National University
ORCID: 0000-0003-4982-1355*

Козопас Андрій Володимирович

*аспірант кафедри адміністративного та фінансового менеджменту
Національного університету «Львівська політехніка»*

Kozopas Andrii

*PhD student at the Department of Administrative and Financial Management
Lviv Polytechnic National University*

DOI: 10.25313/2617-572X-2025-5-11050

ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

INSTITUTIONAL MECHANISMS OF STATE REGULATION OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S TRANSFORMATIONAL ECONOMY

Анотація. Вступ. У сучасних умовах трансформаційної економіки України, що супроводжується викликами повномасштабної війни, руйнуванням виробничої інфраструктури, дисбалансом у державному управлінні та необхідністю пришвидшеного економічного відновлення, інноваційне підприємництво постає як ключовий чинник національної конкурентоспроможності та технологічної модернізації. Разом із цим посилюється потреба у формуванні ефективних інституційних механізмів державного регулювання, які б забезпечували належні умови для стимулювання та підтримки інноваційної активності бізнесу, зокрема в сегменті малих та середніх підприємств. Наявні дослідження демонструють фрагментарність підходів до регуляторної політики у цій сфері, що зумовлює необхідність поглибленого теоретико-методологічного обґрунтування моделей інституційної модернізації.

Мета. Метою статті є обґрунтування структури та напрямів вдосконалення інституційних механізмів державного регулювання інноваційного підприємництва в Україні в умовах трансформаційної економіки та післявоєнного відновлення.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження є нормативно-правові акти, стратегічні документи України, статистичні матеріали Державної служби статистики, міжнародні рейтинги інноваційного розвитку, а також наукові праці українських дослідників. Методологічний інструментарій включає методи аналізу та синтезу (для виявлення сутності інституційного механізму), елементи SWOT-аналізу (для виявлення сильних і слабких сторін реалізації інституційних механізмів в Україні), систематизації (для класифікації форм та суб'єктів регулювання), логічне узагальнення (для формування авторської моделі), а також структурно-функціональний і індуктивно-дедуктивний підходи (для побудови схеми удосконалення).

Результати. У результаті проведеного аналізу виявлено, що чинна інституційна система державного регулювання інноваційного підприємництва в Україні є недостатньо ефективною через відсутність єдиного стратегічного центру, неузгодженість між центральними та регіональними ініціативами, обмежений доступ до фінансування, а також слабку інтеграцію науки, бізнесу й держави. Запропоновано модель інституційної модернізації, яка охоплює напрями стратегічної координації, цифровізації інфраструктури підтримки, розвитку регіональних центрів інновацій, посилення кадрової спроможності органів влади та створення системи результативного моніторингу. Схематично відображено комплексний, багаторівневий підхід до інституційної трансформації з урахуванням вимог повоєнної відбудови.

Перспективи. Запропонований у статті підхід формує підґрунтя для подальших прикладних досліджень щодо інституціоналізації партнерств держави, бізнесу та науки, розробки цифрових платформ управління інноваціями, а також впровадження регіональних політик підтримки інноваційних кластерів. Перспективним напрямом є апробація розробленої моделі на рівні пілотних проєктів у регіонах, що мають високий інноваційний потенціал або критично постраждали внаслідок воєнних дій.

Ключові слова: інституційний механізм, державне регулювання, інноваційне підприємництво, трансформаційна економіка, інноваційна політика, публічне управління, післявоєнне відновлення, інфраструктура підтримки інновацій, регіональний інноваційний розвиток.

Summary. Introduction. In the current context of Ukraine's transformational economy – marked by the challenges of full-scale war, destruction of production infrastructure, imbalances in public governance, and the urgent need for accelerated economic recovery – innovative entrepreneurship has emerged as a key factor of national competitiveness and technological modernization. This situation strengthens the need for the development of effective institutional mechanisms of state regulation that would ensure appropriate conditions for stimulating and supporting innovation activity in business, particularly within the small and medium-sized enterprise (SME) sector. Existing studies demonstrate the fragmentation of approaches to regulatory policy in this area, which necessitates a deeper theoretical and methodological substantiation of institutional modernization models.

Purpose. The purpose of this article is to justify the structure and directions for improving the institutional mechanisms of state regulation of innovative entrepreneurship in Ukraine under conditions of a transformational economy and post-war recovery.

Materials and Methods. The research materials include legal and regulatory acts, strategic documents of Ukraine, statistical data from the State Statistics Service, international innovation development rankings, and scholarly works by Ukrainian researchers. The methodological framework incorporates methods of analysis and synthesis (to identify the essence of the institutional mechanism), elements of SWOT analysis (to reveal the strengths and weaknesses of implementing institutional mechanisms in Ukraine), systematization (to classify regulatory forms and actors), logical generalization (to develop the author's model), as well as structural-functional and inductive-deductive approaches (to construct a modernization scheme).

Results. The analysis revealed that the current institutional system of state regulation of innovative entrepreneurship in Ukraine is insufficiently effective due to the absence of a unified strategic center, inconsistency between central and regional initiatives, limited access to financing, and weak integration among science, business, and the state. A model of institutional modernization is proposed, covering directions for strategic coordination, digitalization of support infrastructure, development of regional innovation centers, strengthening the institutional capacity of government bodies, and the establishment of a results-based monitoring system. A schematic representation demonstrates a comprehensive, multi-level approach to institutional transformation, considering the imperatives of post-crisis reconstruction.

Discussion. The approach proposed in the article lays the foundation for further applied research on institutionalizing state-business-science partnerships, developing digital platforms for innovation governance, and implementing regional policies to support innovation clusters. A promising direction involves pilot testing the proposed model in regions with high innovation potential or those critically affected by the war.

Key words: institutional mechanism, state regulation, innovative entrepreneurship, transformational economy, innovation policy, public governance, post-war recovery, innovation support infrastructure, regional innovation development.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформаційної економіки України, яка перебуває під впливом глобальних технологічних змін, війни, процесів євроінтеграції та структурної перебудови внутрішнього ринку, інноваційне підприємництво набуває ключового значення як драйвер економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення національної безпеки.

Ефективне державне регулювання розвитку інноваційного підприємництва стає необхідною умовою для створення сприятливого інституційного середовища, в якому наука, бізнес і влада функціонують у синергії. Попри наявність програмних документів, стратегій інноваційного розвитку, запровадження інструментів державної підтримки (стартап-фондів, податкових стимулів, інноваційних хабів), в Україні досі не сформовано цілісної системи інституційних механізмів, здатної ефективно регулювати процеси інноваційної підприємницької активності на різних рівнях державного управління. Спостерігається

низький рівень координації між органами виконавчої влади, відсутність системної політики залучення приватного капіталу до інновацій, слабка інтеграція регіональних ініціатив у національні стратегії. Бракує прозорої моделі взаємодії держави з ключовими учасниками інноваційної екосистеми.

Проблема полягає в недостатній результативності чинних інституційних механізмів, що регламентують підтримку інноваційного підприємництва, а також у відсутності адаптивного інституційного середовища, яке відповідало б викликам воєнного і післявоєнного періоду. Невирішеними залишаються питання формування ефективної мережі державних і недержавних інституцій розвитку, забезпечення стійких каналів комунікації між ними, запровадження механізмів результативного моніторингу та оцінювання політик у сфері інновацій. Вимагають дослідження сучасні моделі інституційного регулювання, що дозволяють поєднати стратегічне планування держави з гнучкістю інноваційного середовища. Вищенаведене свід-

чить про необхідність комплексного переосмислення ролі держави в інноваційному розвитку, впровадження дієвих механізмів інституційного супроводу підприємництва з високою часткою нововведень, а також потребою у науково обґрунтованих підходах до трансформації регуляторної політики в умовах кризової економіки воєнного та повоєнного часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням державного регулювання інноваційного підприємництва приділяється значна увага у працях українських дослідників. Зокрема, у статті Н. В. Філіпової розкрито підходи до формування механізму державного управління інноваційною діяльністю, наголошено на проблемах фрагментарності інституційного середовища та запропоновано напрями удосконалення нормативного регулювання у сфері інноваційної політики [1]. Дослідження І. М. Москалець акцентує увагу на складових механізму реалізації державної політики інноваційного розвитку економіки України, обґрунтовує концепцію комплексного регуляторного впливу з урахуванням міжрівневої взаємодії [2]. Є. Ю. Забашта проаналізувала інституційні чинники, що впливають на ефективність розвитку інноваційного підприємництва, та запропонувала структурну модель механізму його підтримки [3]. К. В. Безверхий розглянув роль недержавних суб'єктів у системі інституційного регулювання інновацій, наголосивши на важливості розширення повноважень ІТ-бізнесу та малого підприємництва [4]. Низка науковців зосередили увагу на трансформації підходів до державного регулювання інноваційної діяльності, враховуючи міжнародний досвід і європейські та підходи проблемах нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств, а також на слабких сторонах інституційної моделі, що існує на сьогодні [5, 6].

Водночас, наявні дослідження здебільшого зосереджуються на окремих аспектах проблеми — інституційно-правовому забезпеченні, організаційних підходах чи регіональній політиці. Відсутній системний аналіз інституційної моделі як цілісного механізму державного регулювання інноваційного підприємництва в умовах воєнної економіки та посткризової трансформації. Вищенаведене зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на інтеграцію елементів публічної політики, цифрової трансформації, регіонального розвитку та державної підтримки з урахуванням сучасних викликів і стратегічних цілей України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування структури та напрямів вдосконалення інституційних механізмів державного регулювання інноваційного підприємництва в Україні в умовах трансформаційної економіки та післявоєнного відновлення.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалами для проведення дослідження стали нормативно-правові акти України, що регламенту-

ють державну політику у сфері інноваційної діяльності, підприємництва та публічного управління, а також стратегічні документи, зокрема Національна економічна стратегія-2030, Державна стратегія регіонального розвитку, Закон України «Про інноваційну діяльність», законопроекти щодо інноваційних парків і кластерів. До аналітичної бази дослідження увійшли статистичні дані Державної служби статистики України, щорічні звіти Global Innovation Index, аналітичні огляди міжнародних організацій (OECD, World Bank, WIPO), звіти Українського інституту інтелектуальної власності та інші джерела, що дозволили оцінити динаміку інституційного забезпечення інноваційного підприємництва.

У дослідженні використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема методи аналізу і синтезу (для визначення змісту інституційних механізмів та їх структурної побудови), метод систематизації (для класифікації суб'єктів і форм державного регулювання), логічне узагальнення (для формування авторського бачення вдосконалення регуляторної моделі), елементи SWOT-аналізу (для виявлення сильних і слабких сторін реалізації інституційних механізмів в Україні), структурно-функціональний підхід (для виявлення взаємозв'язків між органами влади різного рівня), а також індуктивно-дедуктивний підхід (для переходу від емпіричних фактів до узагальнень і рекомендацій).

Обґрунтування теоретичних висновків і прикладних пропозицій здійснювалося з урахуванням сучасних трансформаційних процесів в українській економіці, зокрема необхідності відновлення інституційної спроможності держави в умовах війни, актуалізації потреби у технологічному розвитку підприємницького сектору та посилення координаційної ролі держави в побудові національної інноваційної екосистеми. Отримані результати стали основою для формування узагальненої моделі інституційного оновлення державної політики підтримки інноваційного підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах економічної нестабільності, спричиненої широкомасштабними збройними конфліктами, порушенням ланцюгів постачання, деструкцією інфраструктури та суттєвим переформатуванням соціально-економічних пріоритетів, інноваційне підприємство набуває особливої ваги як джерело адаптивного розвитку, технологічного оновлення та відновлення національного економічного потенціалу. У Глобальному індексі інновацій 2024 року Україна посідає 60-те місце серед 133 економік, представлених у рейтингу GII, 4-те місце серед 38 країн групи з рівнем доходу нижче середнього, 34-те місце серед 39 економік Європи [7].

Наведена нижче діаграма показує зв'язок між рівнем доходу (ВВП на душу населення) та інноваційною ефективністю (оцінка GII). Лінія тренду дає уявлення про очікувану інноваційну ефективність

відповідно до рівня доходу. Економіки, що знаходяться вище лінії тренду, показують кращі результати, ніж очікувалося, а ті, що знаходяться нижче, показують результати нижче очікуваних. Відносно ВВП Україна показує результати, що перевищують очікування для її рівня розвитку.

Поряд із цим слід відмітити, що показники інноваційної результативності в Україні зокрема у частині патентів за походженням, обсягів високотехнологічного виробництва та його експорту протягом останніх років значно знизилась. Зокрема кількість патентів за походженням дорівнювала 794 патентам у 2022 році, що на 39,02% менше, ніж у попередньому році — та еквівалентно рангу індикатора 34. Також показник експорту високотехнологічних товарів дорівнював 1,06 млрд. доларів США у 2022 році, що на 27,4% менше, ніж у попередньому році — та еквівалентно рангу індикатора 68 (рис. 2).

Основними інноваційними сильними сторонами України є корисні моделі за походженням/млрд. доларів США за паритетом покупної сили (ПКС)

ВВП (1 місце), частка жінок, які працюють з вищою освітою, % (2 місце) та витрати на програмне забезпечення, % ВВП (4 місце) (табл. 1).

Результати проведеного дослідження сильних та слабких сторін свідчать, що ефективне державне регулювання стає не просто інструментом підтримки інноваційної активності, а критично важливою умовою мобілізації ресурсів, інтеграції зусиль суб'єктів розвитку та забезпечення стійкості підприємницького середовища.

Інституційні механізми державного регулювання інноваційного підприємництва — це комплекс формалізованих норм, організаційно-функціональних структур, процедур та управлінських інструментів, спрямованих на формування, реалізацію та оцінювання державної політики щодо розвитку підприємств з високою інноваційною активністю. Їхня сутність полягає у забезпеченні координованої взаємодії держави, бізнесу, науково-освітнього середовища та громадянського суспільства з метою створення сприятливого інституційного простору для генерування

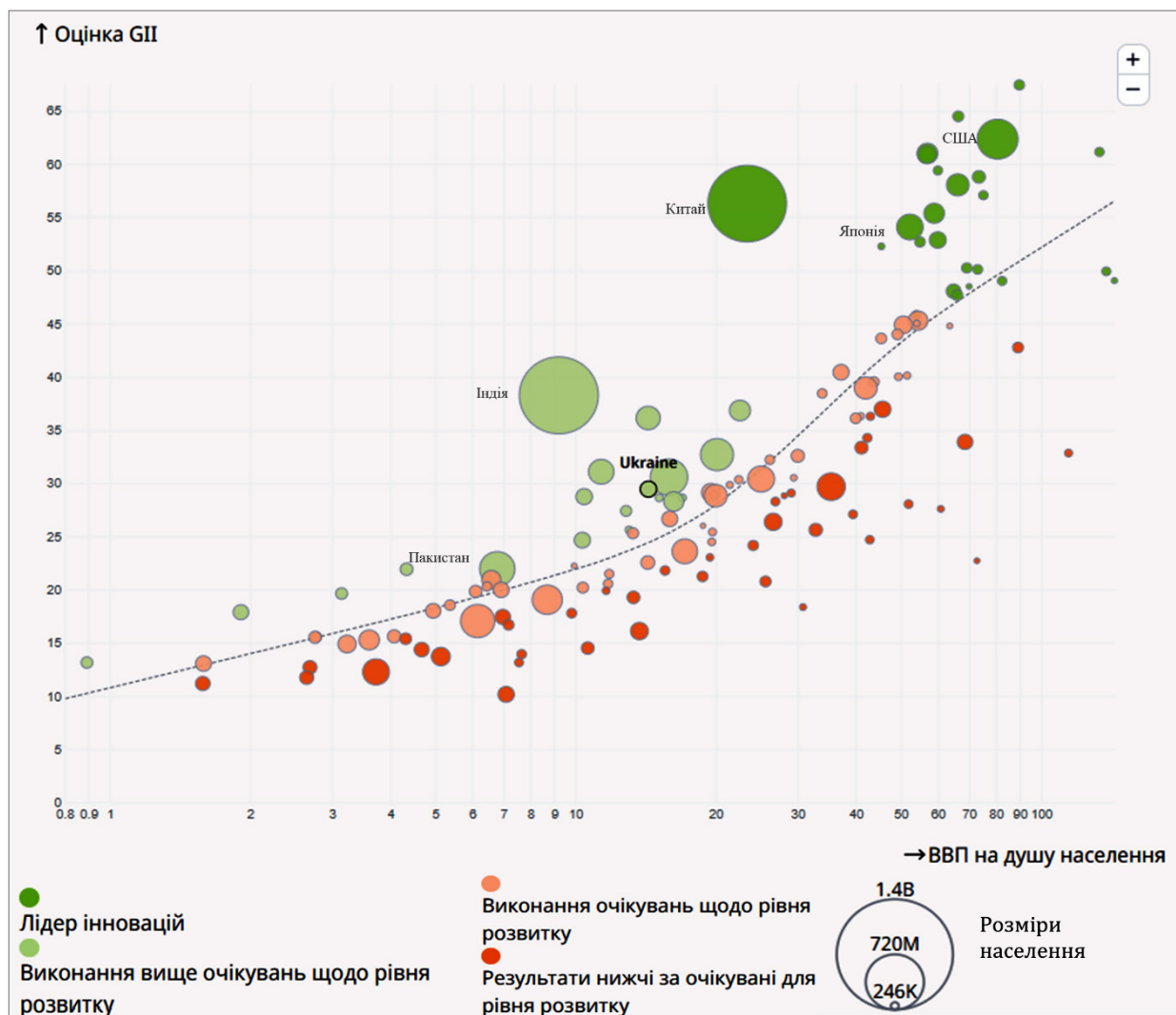

Рис. 1.

Джерело: сформовано за даними [7]

Таблиця 1

Сильні та слабкі сторони інновацій в Україні за показниками ГПІ 2024

	Ранг	Код	Назва індикатора
Сильні сторони	1	6.1.3	Корисні моделі за походженням/млрд. доларів США за ПКС ВВП
	2	5.1.5	Жінки, що працюють з вищою освітою, %
	4	6.2.3	Витрати на програмне забезпечення, % ВВП
	5	6.3.4	Експорт послуг ІКТ, % від загального обсягу торгівлі
	10	2.1.2	Державне фінансування/учень, середня школа, % ВВП/населення
	11	7.3.3	Створення мобільних додатків/млрд. доларів США за ПКС ВВП
	16	2.1.1	Витрати на освіту, % ВВП
	18 років	2.1.5	Співвідношення учнів до вчителів, середня школа
	20	7.1.4	Промислові зразки за походженням/млрд. доларів США за ПКС ВВП
	29	5.2.1	Спільні публікації державних досліджень та промисловості, %
Слабкі сторони	130	6.2.1	Зростання продуктивності праці, %
	125	3.2.3	Валове нагромадження капіталу, % ВВП
	123	1.1.1	Операційна стабільність для бізнесу*
	120	5.2.4	Угоди про спільні підприємства/стратегічні альянси/млрд. доларів США за ПКС ВВП
	115	3.3.1	ВВП/одинаці споживання енергії
	95	4.2.3	Одержувачі венчурного капіталу, угоди/млрд. доларів США за ПКС ВВП
	80	4.2.1	Ринкова капіталізація, % ВВП
	57	4.1.3	Кредити від мікрофінансових установ, % ВВП
	49	6.2.2	Оцінка єдиного, % ВВП
	41	2.3.3	Глобальні корпоративні інвестори в дослідження та розробки, трійка провідних, млн. доларів США

Джерело: сформовано за даними [7]

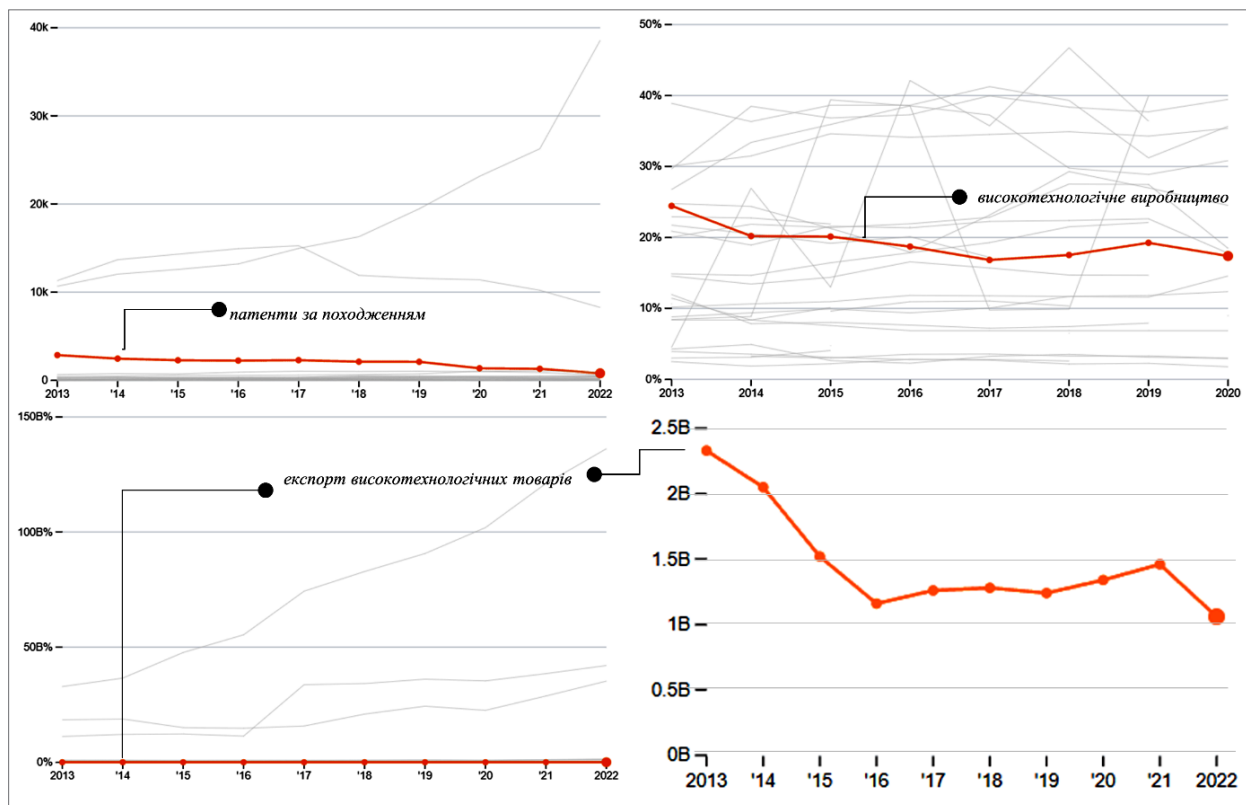

Рис. 2. Інноваційні результати в Україні 2014–2022 роки

Джерело: сформовано за даними [7]

та впровадження інновацій. В умовах глибоких трансформацій та відновлення після руйнувань, інституційні механізми повинні бути не лише стабілізуючими, а й адаптивними, динамічними та здатними до швидкого реагування на зміни в економічному та соціальному середовищі. Їх ефективність значною мірою визначає здатність держави забезпечити перехід до інноваційно-орієнтованої економіки та реалізувати стратегічні цілі національного відновлення.

Повномасштабна війна, розв'язана Росією проти України, кардинально змінила умови функціонування національної економіки, зумовивши потребу в перегляді державних пріоритетів, зокрема щодо підтримки інноваційної підприємницької діяльності. Знищення промислових активів, масове переміщення бізнесу, порушення логістичних ланцюгів та обмеження доступу до фінансування поставили інноваційне підприємництво в надзвичайно уразливе становище. У таких умовах роль держави як

регулятора та модератора інноваційного середовища суттєво зросла.

Чинне законодавство України визначає загальні принципи інноваційної діяльності, форми підтримки суб'єктів інноваційного підприємництва, інституційні повноваження державних органів та механізми їх реалізації. Основу правового поля становлять Закон України «Про інноваційну діяльність», Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закон України «Про розвиток інноваційної інфраструктури», Податковий кодекс України, Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України, Стратегія інноваційного розвитку України на 2020–2030 роки, Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями» [8].

На сьогодні нормативно-правове забезпечення державної підтримки інноваційної діяльності залишається структурно сформованим, однак не повною

Таблиця 2

Аналіз нормативно-правове забезпечення державної підтримки інноваційної діяльності

Сильні сторони	Слабкі сторони
Наявність базових законів, що визначають правові засади інноваційної діяльності	Розпорошеність правового регулювання: відсутність єдиної рамкової політики
Створення державних інституцій підтримки (УФС, ДІФКУ)	Формальний характер діяльності більшості установ, низька ефективність їх роботи
Запровадження фінансових інструментів (гранти, кредити, пільги)	Недостатній обсяг фінансування, складний доступ до програм для МСП
Підтримка стартапів та цифрових інновацій в рамках державної цифрової політики	Відсутність сталої мережі інноваційних структур на регіональному рівні
Можливість імплементації іноземного досвіду через міжнародні проєкти	Слабка інтеграція науки та бізнесу, низький рівень комерціалізації НДДКР
Декларована підтримка державно-приватного партнерства	Відсутність чітких механізмів публічно-приватної кооперації в інноваційній сфері

Джерело: сформовано за даними [8]

Таблиця 3

Порівняння функцій ключових інституцій державної підтримки інноваційного підприємництва в Україні

Інституція	Основні функції у сфері інноваційного підприємництва
Міністерство економіки України	Розробка політики підтримки підприємництва, адміністрування інноваційних програм, державно-приватне партнерство
МОН України	Підтримка наукових досліджень, інтеграція науки та інновацій, управління університетськими стартапами
Фонд розвитку інновацій (УФС)	Грантова підтримка стартапів, акселераційні програми, просування інновацій на ранніх стадіях
Державна інноваційна фінансово-кредитна установа	Кредитування інноваційних підприємств, лізинг високотехнологічного обладнання, консультаційна підтримка
Офіс розвитку підприємництва та експорту	Сприяння інноваційній експортній діяльності, консалтинг, залучення міжнародних партнерів
Агенції регіонального розвитку (АРР)	Місцеві проєкти з підтримки інновацій, розбудова регіональних кластерів, залучення місцевого бізнесу
Центри інноваційної інфраструктури (хаби, інкубатори, парки)	Надання офісного простору, менторських програм, комунікаційної підтримки, зв'язків із інвесторами

Джерело: сформовано за даними [8]

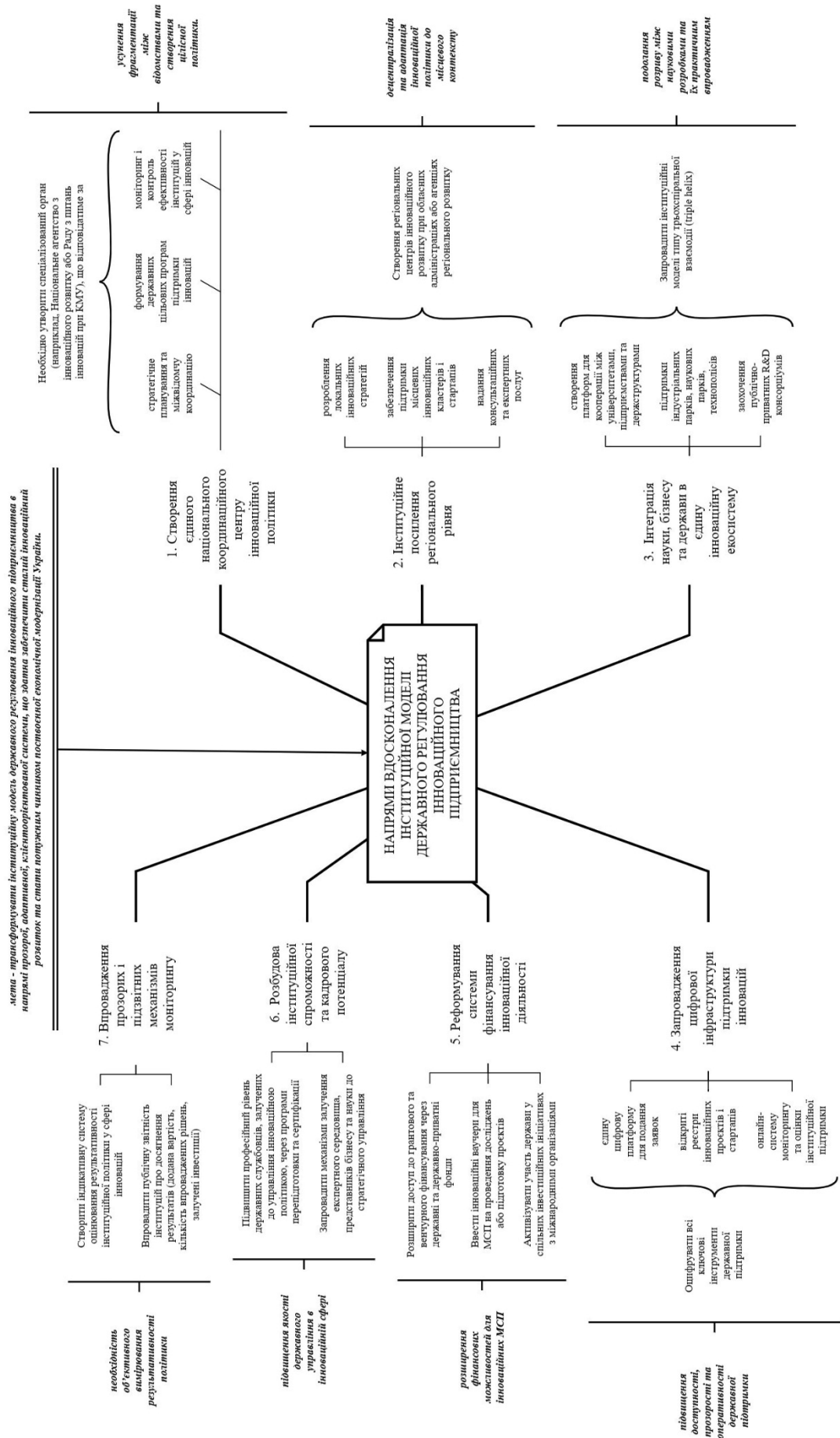

Рис. 3. Архітектура інституційних рішень у сфері державного регулювання інноваційного підприємництва
Джерело: авторська розробка

мірою адаптованим до викликів воєнного стану. Проведений аналіз свідчить про наявність слабких і сильних сторін, що відображено у таблиці 2.

Інституційна структура державної підтримки інноваційного підприємництва в Україні представлена низкою органів, зокрема Кабінет Міністрів України, Міністерство економіки України, Міністерство освіти і науки України, Фонд розвитку інновацій (у перспективі — Український Фонд стартапів), Державна інноваційна фінансово-кредитна установа (ДФКУ), Офіс розвитку підприємництва та експорту, а також Агенції регіонального розвитку та Інноваційні структури недержавного сектору: бізнес-інкубатори, наукові парки, стартап-хаби, IT-кластери, які все частіше діють у партнерстві з державними програмами (через механізми державно-приватного партнерства). Порівняння функцій ключових інституцій державної підтримки інноваційного підприємництва представлено у таблиці 3.

Попри збереження базових елементів нормативно-інституційної системи підтримки інноваційного підприємництва, наявні підходи потребують глибокої модернізації, з урахуванням викликів воєнного періоду. Йдеться насамперед про інтеграцію інновацій у пріоритети відбудови, посилення міжвідомчої координації, розширення цифрової платформи підтримки, а також перехід до гнучких і адаптивних інструментів стимулювання підприємництва в умовах кризи. З метою візуалізації напрямів вдосконалення інституційної моделі державного регулювання інноваційного підприємництва запропоновано модель архітектури інституційних рішень у сфері державного регулювання інноваційного підприємництва (рис. 3).

Наведена модель відображає цілісне бачення багаторівневої трансформації механізмів управління інноваційною сферою в Україні та ілюструє, як національний стратегічний рівень, регіональні ініціативи, науково-бізнесова взаємодія, цифрові інструменти, фінансові важелі, кадрова спроможність та прозора оцінка ефективності можуть бути поєднані в єдину, узгоджену модель регуляторного впливу.

Кожен із визначених напрямів є не ізольованим блоком, а взаємопов'язаним елементом управлінської системи, що забезпечує як формування загальнонаціональної інноваційної політики, так і її реалізацію на галузевому й територіальному рівнях. Сутність запропонованого підходу полягає в подоланні фрагментарності управлінських рішень шляхом впровадження єдиного координаційного центру, який відповідатиме за стратегічне планування, програмну цілеспрямованість та контроль досягнення результатів у сфері інновацій. Одночасно пропонується активне посилення ролі регіонів через створення центрів підтримки інноваційного розвитку, здатних реагувати на локальні економічні особливості.

Особливе місце у схемі займає інтеграція науки, бізнесу і держави, яка передбачає інституціалізацію

партнерств і формування сталих каналів трансферу технологій. Запропонована модель також акцентує на необхідності цифровізації всієї інфраструктури державної підтримки, що дозволить зробити процеси доступними, відкритими та контрольованими в реальному часі. Одночасно передбачається реформування системи фінансування інноваційної діяльності, розширення інструментів доступу до грантів, венчурного капіталу й інноваційних ваучерів.

Важливим доповненням до інституційної реформи є розвиток людського капіталу в системі публічного управління: підвищення кваліфікації держслужбовців, залучення експертного середовища, формування команд з аналітичною, проектною та технологічною компетентністю. Завершальним елементом моделі виступає впровадження системи моніторингу, орієнтованої на досягнення конкретних результатів, що забезпечить публічну підзвітність усіх учасників інноваційного процесу.

Запропонована модель репрезентує цілісну, гнучку й адаптивну модель державного регулювання інноваційного підприємництва, яка відповідає сучасним викликам трансформаційної економіки, а також потребам післявоєнної відбудови країни на засадах технологічного прориву та стійкого розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інституційні механізми державного регулювання відіграють ключову роль у формуванні сприятливого середовища для розвитку інноваційного підприємництва в умовах трансформаційної економіки України. Наявна система є фрагментованою, недостатньо ефективною, характеризується слабкою координацією між органами влади різних рівнів та обмеженим функціональним наповненням. Встановлено, що державна інноваційна політика в Україні реалізується через численні, але малоефективні інституції, серед яких відсутній єдиний стратегічний центр управління, що ускладнює вироблення цілісного бачення підтримки інноваційного бізнесу, зокрема малого та середнього. Чинна нормативно-правова база, хоча й охоплює базові засади підтримки інноваційної діяльності, потребує системного оновлення, гармонізації з європейськими підходами та реального наповнення фінансово-організаційними механізмами впровадження.

У ході дослідження виявлено ключові бар'єри: інституційна розпорошеність, дублювання функцій органів управління, недостатня інтеграція науки, бізнесу та держави, обмежений доступ до фінансування інновацій, низька цифровізація державних сервісів підтримки підприємництва.

Запропоновано багаторівневу модель інституційної модернізації, яка включає: стратегічну координацію, цифрову трансформацію інфраструктури підтримки, розвиток регіональних центрів інновацій, формування ефективної системи моніторингу результатів та посилення кадрової спроможності органів державної влади. Сформована модель від-

повідляє викликам поствоєнної відбудови України та створює передумови для забезпечення стійкого інноваційного зростання, зростання технологічної самодостатності країни та зміцнення конкурентних позицій українських підприємств на глобальному ринку.

Отримані результати можуть бути інституціоналізовані шляхом апробації моделі на пілотних регіонах, що мають високий інноваційний потенціал або значно постраждали внаслідок війни, із подальшим масштабуванням успішних практик через систему державного стратегічного управління.

Література

1. Філіпова Н. В. Механізм державного регулювання інноваційної діяльності. *Чернігівський державний інститут економіки і управління*. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/bitstreams/98f23097-3cc3-4e4d-b933-336f7768910d/download> (дата звернення: 06.05.2025).
2. Москалець І. М. Механізм реалізації державної політики інноваційного розвитку економіки України: дис. ... канд. екон. наук. Житомир, 2024. URL: https://ztu.edu.ua/site/files/1/docs/.../dis_%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%86%D1%8C.pdf (дата звернення: 06.05.2025).
3. Забашта Є. Ю. Формування механізму розвитку інноваційного підприємництва: дис. ... канд. екон. наук. Київ : КНУТД, 2021. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17856/1/20210624_302.pdf (дата звернення: 06.05.2025).
4. Котельбан С. Механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки: теоретична основа дослідження. *Сталий розвиток економіки*. 2018. 3(40). С. 44–51. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/133> (дата звернення: 06.05.2025).
5. Демчук С. В. Державне регулювання інноваційної діяльності підприємств: міжнародний досвід. *Економіка і регіон*. 2022. 2(85). С. 15–20. [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.2\(85\).2626](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.2(85).2626).
6. Левицький В. Нормативно-правове забезпечення інноваційної та інвестиційної діяльності промислових підприємств України. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2022. Вип. 2 (27). С. 25–34. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22lvoppu.pdf> (дата звернення: 06.05.2025).
7. Ukraine ranking in the Global Innovation Index 2024. Global Innovation Index. *Innovation Ecosystems & Data Explorer*. URL: <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/ukraine> (дата звернення: 06.05.2025).
8. Законодавство України: Офіційний вебпортал парламенту України. <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 06.05.2025).

References

1. Filipova, N. V. (n.d.). *Mekhanizm derzhavnoho rehuliuvannia innovatsiinoi diialnosti* [Mechanism of state regulation of innovation activity]. Chernihiv State Institute of Economics and Management. Retrieved from <https://dspace.kntu.kr.ua/bitstreams/98f23097-3cc3-4e4d-b933-336f7768910d/download>
2. Moskalyets, I. M. (2024). *Mekhanizm realizatsii derzhavnoi polityky innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy* [Mechanism of implementation of state policy of innovation-driven economic development of Ukraine] (PhD dissertation). Zhytomyr. Retrieved from https://ztu.edu.ua/site/files/1/docs/.../dis_%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%86%D1%8C.pdf
3. Zabashta, Y. Yu. (2021). *Formuvannia mekhanizmu rozvytku innovatsiinoho pidpriemnytstva* [Formation of a mechanism for the development of innovative entrepreneurship] (PhD dissertation). Kyiv: KNUTD. Retrieved from https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17856/1/20210624_302.pdf
4. Kotelban, S. (2018). *Mekhanizm derzhavnoho rehuliuvannia innovatsiinoho rozvytku ekonomiky: teoretychna osnova doslidzhennia* [Mechanism of state regulation of innovation-driven economic development: theoretical basis of the study]. *Stalyi rozvytok ekonomiky — Sustainable Development of Economy*, 3(40), 44–51. Retrieved from <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/133>
5. Demchuk, S. V. (2022). *Derzhavne rehuliuvannia innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv: mizhnarodnyi dosvid* [State regulation of innovative activity of enterprises: international experience]. *Ekonomika i rehion — Economics and Region*, 2(85), 15–20. [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.2\(85\).2626](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.2(85).2626)
6. Levytskyi, V., Radynskyi, S., & Diachun, O. (2022). *Normatyvno-pravove zabezpechennia innovatsiinoi ta inwestytsiinoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv Ukrainy* [Legal support for innovation and investment activity of industrial enterprises in Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava — Socio-Economic Problems and the State*, 2(27), 25–34. Retrieved from <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22lvoppu.pdf>
7. Global Innovation Index. (2024). *Ukraine ranking in the Global Innovation Index 2024: Innovation ecosystems & data explorer*. World Intellectual Property Organization. Retrieved from <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/ukraine>
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (n.d.). *Zakonodavstvo Ukrainy* [Legislation of Ukraine]. Official web portal of the Parliament of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua>